

Könyvtár- és tájékoztatásügy

Nemzeti könyvtárügy

06/201

WESTER, Ursula: Von hethitischen Keilschriftarchiven zu modernen Informationszentren. Ein Überblick über die Bibliotheken in der Türkei = BuB. 58.Jg. 2006. 1.no. 64-71.p. Bibliogr.

Áttekintés a török könyvtárakról

Könyvtárügy

A mai Törökország területén a könyvtárak története a Kr. e. 2. évezredig nyúlik vissza. Az ékírást táblák egykori gyűjteménye Hattusában, a hettita birodalom fővárosában egyike volt a világ legrégebb könyvtárainak. Az antik időkben Pergamon könyvtára és az ephesusi Celsus Könyvtár a legmagasabb könyvtári kultúráról tanúsítottak. A bizánci korszakból kevés emlék maradt fenn, viszont az oszmán mecset- és iskola-komplexumokba helyezett könyvtárak a 20. századig fennmaradtak, ekkor váltották fel őket az állami könyvtárügy intézményei.

Az írásos kultúra újkori terjedését károsan befolyásolta az oszmán könyvnyomtatási tilalom. A könyvnyomtatás csak a 19. században vált jelentőssé, a latin betűkre való áttérés, Atatürk írásreformja, az 1920-as években történt meg. Modern könyvtárügy kialakulásáról, vagyis nemzeti könyvtár alapításáról, a könyvtárügy minisztériumi képviseléről, közkönyvtárak nagyobb számú szervezéséről csak a második világháború után beszélhetünk.

A Török Nemzeti Könyvtárat 1948-ban alapították Ankarában, jelenleg 1,7 millió állományegységgel rendelkezik. Szervezetileg hozzá tartozik a Török Bibliográfiai Intézet, mely a könyvek

számbavételén kívül a török folyóiratok cikk-bibliográfiáját is közzéteszi, online elérhetőséget is biztosítva.

Törökország nyolcvan egyetemének kétharmada állami, egyharmada magán fenntartású intézmény. Az államiak ellátása általában szegényesebb, régi épületekben, elévült szervezeti keretek között működnek, könyvtáraik számos fakultási, kari, intézeti könyvtárra tagolódnak, a hagyományos német egyetemi könyvtári modellre emlékeztetve. Kedvező kivétel néhány nagyobb egyetemi könyvtár: az isztambuli Boszporusz Egyetem és a Műszaki Egyetem, az ankarai Műszaki Egyetem, az izmiri Ege Egyetem könyvtára. Az újabb alapítású egyetemek könyvtárai többnyire már az egyszintű, széttagoltság nélküli amerikai modellt követik.

Néhány tudományos könyvtár nemzetközileg is figyelemre méltó régi oszmán anyaggal rendelkezik. Kiemelkedik közülük az isztambuli Szulejmán Könyvtár, mely 68 ezer kézirattal az iszlám kéziratos kultúra egyik legjelentősebb gyűjteménye. (A régi anyag védelme, restaurálása és digitalizálása terén történtek ugyan kezdeményezések, de a probléma alapjaiban megoldatlan.)

Ugyancsak nélkülözhetetlen tudományos intézmény az Iszlámkutatási Központ Könyvtára Isztambulban 130 ezer kötetével, 2400 folyóirattal, modern felszerelésével. A tudományos könyvtárak közül kiemelkedik a parlamenti könyvtár és a Török Nemzeti Akadémia könyvtára, mindkettő Ankarában.

A mintegy 1400 közkönyvtár nagy többségét az állam tartja fenn, ezek a kulturális minisztérium mellé rendelt Generál Direktórium irányításával működnek, központilag döntenek a személyzeti, állománygyarapítási, fejlesztési ügyekben. Csak néhány nagyobb város tart fenn saját városi könyvtárat, ezek általában jobban ellátottak,

mint állami társaik, viszont az iszlám orientáltságú városvezetés utasítására némelyikben a valóságos jelleg, az iszlám irodalom dominál. A közkönyvtárak hatóköre igen szűk: főleg az iskolás gyerekek látogatják, mivel az iskolai könyvtárak – leszámítva a gimnáziumokat – általában használhatatlanok.

A közkönyvtárakba beiratkozott olvasók száma a lakosság 1%-át sem teszi ki. A számítógépes kultúra szintje alacsony, az 1400 közkönyvtárból mintegy hatvanban használható számítógép központilag rendelkezésre bocsátott szoftverrel.

2004 óta tervezik a könyvtárak átadását a településeknek. A könyvtárosok, bár látják ennek előnyeit, attól félnek, hogy az eddig is szűkös ellátás még rosszabbá válik.

A könyvtárosképzés Ankara és Isztambul öt egyetemén történik; a nyolcféléves alsóéves és a négyféléves posztgraduális (Masters) szinten évente háromszáz főt képeznek ki.

A Török Könyvtáros Egyesület 1949 óta működik, háromezer tagja van. Az Egyetemi Könyvtárak Konzorciuma az adatbankok és a digitális folyóiratok fejlesztésében, a nemzeti és nemzetközi kooperáció szorgalmazásában, a nemzeti dokumentációs szolgálat rendszerének kiépítésében tölt be fontos szerepet. A közkönyvtárak fejlesztését az isztambuli ILIPG munkacsoport szorgalmazza.

(Katsányi Sándor)

06/202

BROŽEK, Aleš: Stav domácích webových stránek veřejných knihoven na konci roku 2005. 1–2.část = Čtenář. 58. roč. 2006. 2.no. 38-46.p; 3.no. 74-81.p.

Cseh köztársaság: a hazai közkönyvtárak weboldalainak helyzete 2005 végén - 1–2. rész

Esettanulmány; Honlap; Közművelődési könyvtár

A cseh nyilvános könyvtárak honlapjainak száma 2005 végén 89-cel volt több a 2004-es év végénél, vagyis összesen 546 honlap volt, ahol a

címnél és a nyitvatartási időnél több információ állt rendelkezésre.

A működéssel kapcsolatos adatok között megjelentek újabb könyvtárak és eltűntek régebbiek, de arra is volt példa, hogy valamelyik könyvtár 2 korábbi webcímet is megtartva, aktualizálás helyett egy harmadik címre költözött.

A könyvtártípusok közötti változásra jellemző, hogy 2005-ben többségében községi könyvtárak nyitottak honlapot, a városi könyvtárakkal szemben. 2005-ben 363 városi (2004-ben 329) és 169 községi könyvtár (2004-ben: 109) honlapja volt elérhető. Ez minden bizonnyal annak a nagy projektnek az eredménye, amely a könyvtárak internettel való ellátását tűzte célul, így olyan kistelepüléseken is regisztráltattak könyvtári honlapot, ahol csupán 257 lakos él.

A honlapok több mint 10%-ánál változott meg a web-cím, többségük automatikus átirányítással tereli a használót a régi címről az újra. Több könyvtár honlapja került ki települési honlap alól, önállóan vásárolt címre.

A honlapok színvonalára jellemző értékelésben 165 könyvtár, vagyis 12-vel több, mint az előző évben, kapott maximális pontszámot, de az átlag alatti honlapok száma 115, vagyis 82-vel több, mint korábban. Összességében megállapítható, hogy a színvonal az előzőekhez képest hanyatlott.

A honlapok minőségének elemzésére idén nemcsak az MS Internet Explorer-t használták, hanem a Firefox-ot is.

A honlapok aktualizálásának értékelésében nem állt minden esetben rendelkezésre adat, mert a könyvtárak nagy része nem teszi közzé a frissítés dátumát. Számos olyan könyvtár akadt, amelyik 2002-ben vagy korábban aktualizálta honlapját. A hiányos adatok az amerikai Webarchív-ban őrzött verziók által lettek összehasonlítva.

A könyvtár elérhetőségére, címére vonatkozó adatok értékelése valamivel könnyebbnek bizonyult. Még mindig sok könyvtár nem tartja fontosnak, hogy megkönnyítse használói számára a könyvtár megközelítését. Csak közepes értéke-

lést kaptak azok a könyvtárak, ahol hiányzott a címből a postai irányítószám közlése. Maximális pontszámot csak azok a könyvtárak kaptak, ahol a pontos cím mellett a megközelítés módja is részletezve volt.

Fontos értékelési szempont volt a tavalyihoz hasonlóan a könyvtárak történetének közlése. A korabeli fotók és részletes könyvtártörténet esetén kaptak a honlapok maximális pontot.

Az állományra vonatkozó adatok csak akkor kaptak maximális értékelést, ha online katalógussal is rendelkeztek a könyvtárak. Közepes értékelést kaphattak azok, akik feltüntették a beszerzett periodikákat és könyvújdonságokat, de a könyvtárak 40%-ánál idén ezek az adatok hiányoztak. Az online katalógusok száma azonban 2005-ben jelentősen növekedett, további 42 könyvtárral.

A könyvtári állományok nagysága eltérő. Az integrált rendszerek adatai szerint a 3-912 ezres kötetes könyvtárig nagyon sokféle feldolgozottság előfordult.

Az online szolgáltatások értékelésében fő szempont volt, hogy a használó a könyvtár felkeresése nélkül, távolról tudjon hosszabbítani és előjegyzést kérni. Maximális értékelést kapott az a könyvtár, ahol távolról új olvasóként regisztrálhatta magát a használó, vagy ahol SMS-ben vagy e-mailben lehet újdonságértesítést kapni. De azok a könyvtári honlapok is kaphattak pontot, ahol nincs ugyan online katalógus, de lehetett dezideráta kérésre illetve könyvtárközi kölcsönzésre vonatkozó űrlapot kitölteni.

A honlapok idegen nyelvű verzióinak elérhetőségét befolyásolja, hogy az oldalak fordítása költségigényes feladat, még a legnagyobb könyvtáraknál sem mindenütt valósult meg. Általában angol vagy német nyelvű verziókkal találkozhatunk, de előfordulnak orosz és ukrán fordítások is.

Végül a fontos linkekre való hivatkozás mértékét értékelték, különös tekintettel a kapcsolódó könyvtári forrásokra, elektronikus szaksajtóra.

(Prókai Margit)

06/203

GRUSZECKA, Helena: *Małe biblioteki duży wpływ* = *Poradnik Bibl.* 2006. 2.no. 9-13.p. Bibliogr. lábjegyzetekben.

Lengyelország: kis könyvtárak nagy hatása

Könyvtárpedagógia; Közművelődési könyvtár; Szakkönyvtár; Tájékoztató munka

Nagykönyvtárak voltak, vannak és lesznek, mert a nagy szervezetek könnyebben túlélnek a válságokat. A kiskönyvtáraknak – gyakran a nagyok árnyékában – rugalmasan alkalmazkodva kell működniük, de hatásuk óriási a helyi közösségre, mert sajátos légkörük van, barátságos, otthonos helyek, a speciális szakértelemmel rendelkező könyvtáros(ok) közvetlen kapcsolatban állnak a használókkal. Legnagyobb előnyük ez a közvetlenség, az, hogy helyben vannak.

Egyes kiskönyvtárak (köz- és iskolai könyvtárak) jól megválogatott, átfogó gyűjteményükkel meglehetősen változatos, spontán felmerülő igényeket elégítenek ki. Lengyelországban az 5000 falusi közkönyvtár közül majd 1300 egyszemélyes, de a vidéki kiskönyvtárak közül sok jelenik meg az interneten. (2001-ben a közkönyvtárak 1,5%-a, ma már 7,6%-a rendelkezik honlappal.)

2005-ben az Egyesült Államokban a Library Journal versenyt hirdetett a legjobb kis – néhány ezer olvasót szolgáló – könyvtáraknak. A vizsgált kritériumok: új programok és szolgáltatások kreatív megvalósítása; a számítógépekhez való hozzáférés innovatív megoldása; a helybeliek fokozatos bevonása a könyvtári tevékenységekbe; központi szerep vállalása a helyi társadalmi életben. A Bill és Melinda Gates Alapítványból odaítélt 10 ezer dolláros díjat 143 jelölt közül a Haines Public Library nyerte. A 2600 lélekszámú községet itt 7 könyvtáros és 75 önkéntes látja el a hét minden napján. A közösség hétköznapijainak és ünnepeinek aktív résztvevője a könyvtár. Egyik (egy indián szervezettel közösen szerve-

zett) programja keretében 10-21 év közötti fiatalokat képzett ki a számítógép-használatra és ismereteik továbbadására közösségük idősebb tagjai számára. A program második szakaszában a fiatalok filmeket, hangfelvételeket stb. készítettek az amerikai öslakosok kultúrájáról. Ez ma a könyvtár egyik legkeresettebb gyűjteményrésze. A könyvtárat ünnepek idején a turisták is megszállják, ezért vezeték nélküli hálózati kapcsolatot biztosítanak, és laptopokkal látják el a megnövekedett használói gárdát. Az internet-használat ingyenes biztosítása fontos tanulság lehet a lengyel közkönyvtárak számára is.

Egy 2003-as felmérés szerint a lengyel közkönyvtárak 10%-ában volt internet, a kisebb központok, falvak ebből a szempontból hátrányosabb helyzetben vannak. A vezeték nélküli hálózat nagyon vonzó megoldás lehet, különösen akkor, ha a technológiai fejlesztés biztosítja a hozzáférés és a világháló elérésének egyenletes minőségét.

A kiskönyvtárak másik csoportját a szakkönyvtárak között találjuk. A felsőoktatási, kutatóintézeti, vállalati stb. bibliotékák szűk olvasóközönség speciális igényeit szolgálják ki, a lehető legrelevánsabb és legfrissebb anyaggal. Az egyszemélyes könyvtárak teherbírása korlátozott: függ az állomány, a gyarapodás és a szolgáltató közösség nagyságától. Lengyelországban 2001-ben 981 felsőoktatási intézmény könyvtára közül 160 rendelkezett honlappal, ma 262, közöttük 129 intézeti, tanszéki, fiókkönyvtár. Ezek a kiskönyvtárak jobban tudják követni az oktatók igényeit, mert közelebb vannak hozzájuk. Különösen gyakoriak a pedagógiai könyvtárak (alap, fiók vagy kihelyezett), amelyek az oktatókkal és hallgatókkal szoros kapcsolatban dolgoznak, és hozzájárulnak a vidékről érkező diákok hátrányainak leküzdéséhez. Az újabb alapítású állami felsőfokú szakképző intézmények könyvtárai pedig fontos bázisai lehetnek az információs társadalomnak.

A kiskönyvtáraknak meg kell maradniuk a nagyok mellett. Általában igen magas színvo-

lonal működnek: könyvtárosaik jó, speciális szakmai felkészültséggel rendelkeznek, a munkafolyamatok automatizáltak, részt vesznek a könyvtári hálózatokban. Fenntartásuk költségeit ellensúlyozza szellemi értékük, társadalmi hasznosságuk és a közösségre gyakorolt nagy hatásuk.

(Orbán Éva)

Lásd még 208, 220–221

Központi szolgáltatások

Lásd 226, 234

Együttműködés

Lásd 214, 227, 241

Jogi szabályozás

06/204

DE ROSNAY, Mélanie Dulong: Image et droit, la ou la technique s'en mele... = Documentaliste. 42.vol. 2005. 6.no. 405-411.p. Bibliogr. lábjegyzetekben.

Res. angol, német és spanyol nyelven

Kép- és videó-dokumentumok használatának jogi szabályozása, különös tekintettel a technológiai megoldásokra

Elektronikus dokumentum; Információtechnológia; Képanyag; Szerzői jog

A képek és videó-dokumentumok használatának feltételeit jogi kérdések határozzák meg, amelyekre a digitális forradalom jelentős hatást gyakorolt. A cikk röviden áttekinti az AV- és multimédia-anyagokra vonatkozó irodalmi és művészeti tulajdonjogi előírásokat, majd elemzi a

kapcsolódó jogok intézésének különféle módjait: 1) egyéni (szerződés a tulajdonos és a használó között); 2) kollektív (szerzői jogdíj hivatal bevonásával); 3) elektronikus (technikai megoldások használata a jogvédelemre, pl. DRM – Digital Rights Management)

(Autoref.)

06/205

SMIRNOVA, N.A.: Avtorskoe pravo v bibliotečnom dele = Naučn. Teh. Bibl. 2006. 2.no. 49-53.p.

Oroszország: a szerzői jog a könyvtárügyben

Szerzői jog

A könyvtárak egyik alapfeladata, hogy biztosítsák az olvasható formában megjelenő információ elérését, bármilyen hordozón legyen is az. Ez a folyamat számos jogi kérdést érint mind a közjog (a polgárok joga az információ eléréséhez), mind a magánjog (a szerző joga művének védelmére) területén. Az elektronikus dokumentumszolgáltatás megjelenésével a két jog ütközik egymással. Megoldás csak törvényi szinten lehetséges: az Orosz Föderáció Alkotmánya biztosítja az információhoz való hozzáférés jogát azzal a megkötéssel, hogy ezt a jogot csak törvényes módon lehet gyakorolni, ami jelenleg a szerző hozzájárulását és jogdíj fizetését jelenti.

A művek szerzői hozzájárulás és jogdíjfizetés nélküli felhasználásról a *Szerzői és szomszédos jogokról* c. törvény rendelkezik. Ide sorolható a személyes célú felhasználás, a hivatkozás, az illusztrációként való alkalmazás stb. Megengedi a törvény, hogy a könyvtárak az egész műről egy példányban másolatot készítsenek elveszett vagy sérült példányok pótlására. Ezen kívül a vonatkozó szabályok betartásával (forrás feltüntetése, csak természetes személy rendelheti, csak egy példány készülhet stb.) a könyvtárak készíthetnek másolatot olvasói kérésre is.

2004 júliusában a törvénybe számos olyan nor-

matívát iktattak be, amelyek közvetlenül szabályozzák a szerzői jog érvényesítését a könyvtári munkában, pl. a kölcsönzés (ideiglenes használatra adás), a digitális másolat előállítás és könyvtárak közötti szolgáltatása esetében. A digitális dokumentumszolgáltatásra vonatkozó korlátozások között található a térítésmentes ideiglenes használat, valamint, hogy a könyvtárak az olvasó számára csak saját helyiségeikben lévő számítógépeken bocsáthatják a dokumentumot az olvasó rendelkezésére úgy, hogy ezeken a számítógépeken sem nyomtatni, sem letölteni nem lehet.

A könyveknek a világhálóról elérhető elektronikus könyvtárba viteléhez a szerző írásos beleegyezése szükséges. Ugyancsak szükséges a hozzájárulás, ha a könyvtár az állományában lévő digitalizált műről másolatot szolgáltat. Ez alól kivételt képeznek a távoli felhasználók, számukra a legközelebb eső könyvtárba, helybeni használatra küldhetők másolatok. Ez a megkötés hátrányosan érinti a szegényebb régiókat és a falusi könyvtárakat, mivel itt nincs meg az olvasók kiszolgálásához szükséges infrastruktúra.

A szerzők egyenkénti megkeresése helyett a szerzői jogi törvény lehetővé teszi jogkezelő szervezetek létrehozását. A könyvtárak – munkájuk megkönnyítésére – szerződhetnek a jogkezelő szervezetekkel.

A törvény rendelkezik a jogsértés esetén fizetendő kompenzációról is, az új összegek nagyságrendekkel haladják meg a korábbi díjakat. A szerző maga döntheti el, hogy jogsértés esetén lemond-e a jogdíjról vagy bírósághoz fordul. Összegezve a fentieket elmondható, hogy a jelenlegi törvények jobban védik a magánérdekeket, és nem fordítanak elegendő figyelmet a közösség érdekeire. Ebben a helyzetben a könyvtáraknak a saját és az olvasóik érdekében kell fellépniük, és szorgalmazniuk kell a törvény további módosítását.

(Viszocsekné Péteri Éva)

06/206

HOKKA-AHTI, Ritva: Kirjaston sukupuoli = Kirjastolehti. 2005. 8.no. 4.p.

Finn vélemény az elnöiesedő könyvtárakról és a kulturális értékmezőzésről

Könyvtárosi hivatás; Női munkaerő

A vezető finn könyvtári szakfolyóirat főszerkesztője vezércikkében könyvtárosi szemmel szokatlanul „keményvonalas” hangot megütve fejt ki gondolatait a finn könyvtárak időszerű gondjairól, miközben a finn könyvtárak igazi feladatairól sem feledkezik meg.

Hokka-Ahti Ritva Linn Ulmann norvég író meglepő megállapításából indul ki, miszerint „*The library is female*”, mely talán utalás kíván lenni a könyvtárak elnöiesedett voltára. A nem veszélytelen kijelentés az érdekeltekben felzúdulást váltott ki, minthogy a nemiség kérdése a könyvtár társadalmi jelentőségét, szerepváltoztatását tekintve a „második nem” (Simone de Beauvoir értelmezésére utalva) esetében érdektelen, nem indokolt.

A szerző szerint azonban ez a megállapítás nagyon is levezethető mind a könyvtárak külső, mind belső szervezeti felépítéséből és társadalmi feladataiból. A könyvtár a cikkíró szerint egyszerre nélkülözhetetlen az életünkben, ugyanakkor néha észrevétlen a társadalmi jelenlétet tekintve.

Pótolhatatlan, miközben valójában társadalmi státusza nem túl magas. Ez meglátszik némely alacsony színvonalú, leromlott állapotú könyvtárosi dolgozószobán, a könyvtár számára biztosított költségvetésen, melyeknek köszönhetően éppen most amputálják a fiókkönyvtárakat minden szívfájdalom nélkül. A könyvtár nem annyira szellemi műhely már, sokkal inkább kezd elto-

lódni a szórakoztató jelleg felé. De habitusánál fogva nem illik bele a biznissz, a pénz világába sem, nem törekszik a gazdasági értelemben vett nyereségre.

A könyvtár ugyanis világlánkban csupán „puha” értékeket képvisel.

A legtöbb könyvtárban az egyenlő bánásmódot érvényesítik a szolgáltatások területén, újabb polcokat igyekeznek beszerezni a gyűjtemény és számítógépek számára, és teszik ezt azok miatt, akik nem tudják mindezt megengedni a maguk számára. A könyvtár még befogadó a társadalom perifériájára sodródottakkal, a nélkülözni kénytelenekkel szemben is.

A könyvtári tevékenység sarokköve, elsődleges szempontja a legtöbb könyvtárban ma is az olvasók kiszolgálása, a szolgáltatások hangsúlyozása.

A könyvtár mindent – gyűjteményt, helyiséget, a személyzet szaktudását – rendelkezésre bocsát. A könyvtár minden szépséget és töle telhetőt felkínál és közben vár az ügyfél kegyeire. És műveltséget közvetítünk, miközben mi magunk nem neveljük az olvasót – állapítja meg a finn szakember.

De ez a passzivitás és az egyenlőség követelményének túlzott hangsúlyozása hovatovább elhomályosítja a könyvtár igazi céljait. Nem lenne tehát éppen időszerű, hogy szemernyi „maszkulin” magatartást, férfiasabb beállítottságot magunkra öltünk? Bátrabban kellene dönteni, a jövőt megtervezni, egy morzsányit a saját jogaink és érdekeink érvényesítése érdekében is. A könyvtárnak is joga van néha követelni, ügyeket előtérbe helyezni, egyszerűen nem lenne jót egy kevés agresszió az ügyintézésben ebben az el nem kényeztetett szektorban? De magában a könyvtárosi munkában is meglátszik a túlzottan nőies hozzáállás, ami szintén tévútra vezethet. Minden legyen a kor színvonalán, minden új változtatást elszenvedünk, majd minden megoldódik, majd boldogulunk és a „majd megússzuk” alapon senki nem rendez jelenetet. Lassan már tarthatatlanná válik, hogy a munkatársak jókislányok

módjára mindent felvállaljanak. Be kell látni, hogy a könyvtárak egymagukban nem képesek az egész társadalom szellemi gondjából megoldani, vagy pl. elvállalni a hálózati adatbázisok kezelésének betanítását az olvasóknak a végpontokra tekintettel a sok egyéb könyvtárosi feladaton felül. A „minden oké” téveszméje akadályozza meg tudniillik, hogy a mókuserék végre megszűnjön.

Végtére is a könyvtár legnagyobb kihívása: anyanyelvünk, a finn nyelv megőrzése és ápolása. Az anyanyelv pedig csak akkor őrződhet meg, ha azt használják, segítségével olvasnak és természetesen írnak az emberek. Ha majd nem lesznek könyvtárak, nem maradnak fenn az évek, sőt évszázadok óta áthagyományozódó könyvgyűjtemények, és nem lesz hely a jövőben megjelenő szövegeknek sem. Az anyanyelv csupán hétköznapi szükséglet, termék lesz, amely még a piac kénye-kedvének is ki lesz téve.

(Kráznitz Lászlóné)

Oktatás és továbbképzés

06/207

BRYSON, Jo: Engaging in change: new mindsets for today's dynamic environment = Alexandria. 17.vol. 2005. 3.no. 157-166.p.

Milyen készségekre és tudásra van szükség a dinamikus változások időszakában?

Információtechnológia; Könyvtárosképzés; Oktatási anyag; Továbbképzés; Vezetés

A cikk ismerteti, hogy a gyorsan változó körülmények hatására milyen változások történtek a könyvtári és információs munkához szükséges jártasságok terén. A globalizáció és az új technológia gyökeresen megváltoztatta a használók elvárásait, így az információs szolgáltatásoknak – a minőség megőrzése mellett – igazodniuk kell

ezekhez a változásokhoz. A szerző tizennégy új kompetenciát és tulajdonságot sorol fel, amelyekkel a mai információs vezetőknek rendelkezniük kell, például képesség egy szolgáltatás jövőképeinek megosztására, egy, a változásokhoz alkalmazkodni képes szervezet felépítése, az ügyfelek előtérbe helyezése a szolgáltatásfejlesztés során. A vezetők csak ezeknek a jártasságoknak az elsajátításával és alkalmazásával biztosíthatják, hogy az információs szolgáltatások a legtöbbet profitáljanak az új technológiák kínálta példátlan lehetőségekből.

(Autoref. alapján)

06/208

IVINA, K.V.: Perepodgotovka bibliotečnyh specialistov kak čast' gosudarstvennoj politiki bibliotečnogo dela Rossii = Naučn.Teh.Bibl. 2006. 2.no. 45-48.p.

A továbbképzés helye Oroszország nemzeti könyvtárpolitikájában

Könyvtárpolitika; Továbbképzés

Az állami könyvtári politika kialakítása során örvendetesen nagy figyelmet fordítottak a könyvtári-információs munkatársak ismereteinek folyamatos megújítására. A kérdést a Kulturális és Tömegkommunikációs Minisztérium megfelelő kollégiuma is tárgyalta. A kollégium által összeállított határozat-tervezet a szakemberek át- és továbbképzését, az oktatási lehetőségek és a személyzeti kérdések áttekintésének megszervezését és a több régiót érintő, folyamatosan működő képző központok fejlesztését és támogatását tartalmazza.

Az átképző rendszer felépítése a következő:

- *Föderatív szint:* művészeti, kulturális és idegenforgalmi dolgozók átképző akadémiaja (Akademiâ perepodgotovki rabotnikov iskusstva, kul'tury i turizma = APRIKT) és a föderatív könyvtárak,
- *Több régiót érintő szint:* folyamatosan működő képző központok a föderatív járásokban,

- az egyetemek zónákat összefogó könyvtárai;
- *Regionális szint:* a régiók központi könyvtárai, innovációs központok, könyvtári iskolák stb.
 - *Városi szint:* városi és kerületi központi könyvtárak.

A felsoroltak közül mindössze az APRIKT valódi oktató intézmény, a többi – különböző szintű könyvtárakra épülő központ. Természetesen ezekben is szaktanárok oktatnak, ugyanakkor – sajnálatos módon – az oktató intézmények közül kiestek a kulturális és művészeti főiskolák. A helyzetet azzal lehet magyarázni, hogy megszűnt ezeken a főiskolákon a továbbképző karok finanszírozása.

Az utóbbi időben változott a helyzet: a Moszkvai Állami Kulturális és Művészeti Egyetemen megalakult a Kiegészítő Szakképzési Intézet, majd ezen belül a könyvtári-információs tevékenységek innovációs technológiai tanszéke. A tanszéken összeállított programok az APRIKT-ban és az Oroszországi Állami Könyvtárban alkalmazott monitoring alapján készültek. Az oktatók teljes egészében tisztában vannak a jelenlegi körülményekkel, elsősorban azzal, hogy

a könyvtáraknak nincs pénzük munkatársaik továbbképzésére. A célprogram finanszírozásának hiánya a tanszék munkáját is nehezíti, és a szolgáltatások bővítését gátolja.

A tanszéken a pedagógusok mindegyikének sok tapasztalata van a kiegészítő képzés felépítéséről. Az ideális az lenne, ha az oktatás a nagykönyvtárak, információs intézmények és a kulturális főiskolák együttműködésével folyna.

Az utóbbi években a könyvtári-információs intézmények egyre több olyan munkatársat vesznek fel, akiknek nincs alapvető könyvtárosi végzettsége. Ennek hatására oly módon kell átszervezni a szakképzést, hogy legyenek folyamatosan működő tanfolyamok az aktuális kérdésekkel foglalkozó egyszerű szemináriumok, előadássorozatok mellett. A fő feladat az oktatással is foglalkozó központok erőfeszítéseinek koordinálása. A koordináció alapját pedig csak szabványos átképzési programok jelenthetik. A minisztériumi kollégium fent említett határozatában szerepel, hogy legyen állami megrendelés az át- és továbbképzésre.

(Viszocsekné Péteri Éva)

Lásd még 256

Könyvtárak és tájékoztatási intézmények

Nemzeti könyvtárak

06/209

BING, Jon: The Norwegian National Library: poised on the threshold of the twenty-first century = Alexandria. 17.vol. 2005. 3.no. 123-131.p.

A norvég nemzeti könyvtár a 21. század küszöbén

Digitalizálás; Könyvtárepület -nemzeti; Nemzeti könyvtár

A cikk ünnepi megemlékezés a Norvégia függetlenségének 100. évfordulóján újból megnyílt, új épületbe költözött Norvég Nemzeti Könyvtárról. Ismerteti a könyvtár történetét és különválását a Norvég Egyetemi Könyvtártól. A kötelempéldány-szolgálat a Mo i Rana részlegben működik, amely már nemcsak nyomtatott, hanem digitális formátumban is tárolja a dokumentumokat. A szerző a norvég könyvtárügy részeként vizsgálja a nemzeti könyvtárat, hangsúlyozva koordináló szerepét. A Norvég Digitális Könyvtár például más könyvtárakat,